

NEGATYWNE NASTĘPSTWA NIELEGALNEJ MIGRACJI. DOŚWIADCZENIA ROSYJSKIE¹

KATARZYNA ŁASKOWSKA

Przełom lat 1980. i 1990. był dla Rosji okresem niezwykle istotnym pod względem politycznym, gospodarczym i społecznym. Zwłaszcza przemiany społeczne były szczególnie odczuwalne zarówno dla obywateli, jak i całego państwa. Jeden z ich przejawów stanowiło zjawisko migracji do Rosji, które w dwojaki sposób (pozytywny i negatywny) oddziałuje do dziś na stosunki w tym kraju. Jak ukazują wyniki szeregu badań i analiz naukowych, bardziej odczuwalne i dostrzegalne są jego negatywne następstwa. Celem niniejszego opracowania jest ukazanie różnorodności tych następstw i ich wpływu na rosyjskie państwo oraz społeczeństwo.

Etiologia migracji do Rosji

Współcześnie podstawowych przyczyn rozwoju migracji należy doszukiwać się w globalizacji stosunków społecznych, które wywołują potrzebę przemieszczania się. Natomiast korzenie omawianego zjawiska tkwią w rozpadzie Związku Radzieckiego na początku lat 1990.

Spowodował on destabilizację sytuacji w wielu sferach zarówno w Rosji, jak i w państwach powstałych po jego rozpadzie. Zaczęły narastać konflikty etniczne między rdzennymi mieszkańcami republik a ludnością innych nacji je zamieszkujących², w szczególności konflikt na Płn. Kaukazie i Zakaukaziu³. Upadek systemu gospodarki planowej wywołał w poszczególnych państwach kryzys ekonomiczny, który doprowadził do upadku przedsiębiorstw, inflacji i bezrobocia⁴. Sytuacja ta zmusiła obywateli wielu państw do poszukiwania godniejszych warunków życia. Dokonywali tego zarówno w sposób legalny, jak i nielegalny.

- 1 Publikacja powstała w wyniku badań prowadzonych w ramach projektu „SIC - Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi” (DOBR-BIO4/055/13127/2013) finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.
- 2 Uwidocznily się też nastroje separatystyczne (Górny Karabach, część Tadżykistanu, część Uzbekistanu). Zob.: E. B. Magomiedow, Nielegalna migracja kak faktor priestupnosti, „Wiestnik Moskowskowo Uniwersitieta MWD Rossiji” 2008, nr 5, s. 56.
- 3 A. N. Pozdniakow, Migranty w Rossiji: Kriminalnaja diejstwielnost', „Gosudarstwo i Prawo” 2008, nr 6, s. 15.
- 4 M. W. Koroliewa, Priestupnost' migrantow, [w:] Kriminologija, A. I. Dołgowa (red.), Moskwa 2010, s. 926.

Podjęmowanie decyzji o wyjeździe ze swoich krajów do Rosji ułatwiało, w znacznej mierze, przezroczystość granic, głównie z Ukrainą, Kazachstanem, Uzbekistanem, Tadżykistanem⁵. Poza tym powodem rozwoju i niekontrolowanej wręcz, migracji były: niedoskonałe prawo (w tym brak efektywnego prawa dotyczącego organizacji procedur nielegalnej migracji, nieuregulowane kwestie nielegalnego pobytu i odpowiedzialności za to oraz brak odpowiednich przepisów uniemożliwiających dopuszczenie cudzoziemskiej siły roboczej na rosyjski rynek) i mankamenty funkcjonowania organów ochrony porządku prawnego (w tym brak odpowiedniego systemu kontroli imigracyjnej na przejściach granicznych Federacji Rosyjskiej oraz brak ośrodków deportacyjnych dla cudzoziemców i osób bez obywatelstwa), co ułatwiało przedostawanie się do Rosji na podstawie podrabianych dokumentów⁶. Nielegalnej migracji zza granicy sprzyjały także różnice między ekonomicznym i demograficznym rozwojem krajów pochodzenia i przyjęcia migrantów⁷.

W wyniku zaistnienia ukazanych przyczyn współcześnie Rosja stała się zarówno krajem docelowym, jak i swoistym korytarzem – miejscem przerzutu/tranzytu obywateli z krajów Azji i Afryki, przede wszystkim do Europy Zachodniej. Jak podaje S.D. Demczuk⁸, obecnie do Rosji najczęściej migrują obywatele Uzbekistanu i Chin.

Skutki migracji do Rosji

Należy je przedstawić w kontekście zagrożeń wobec państwa i jego obywateli. Rozważania trzeba rozpocząć od ukazania negatywnych skutków migracji wobec państwa.

Na pierwszy plan wysuwają się skutki o charakterze ekonomicznym. Trzeba bowiem podkreślić, że nielegalni migranci najczęściej pracują głównie tam, gdzie rozwijać się może szara strefa, czyli w budownictwie, handlu, gastronomii, rzadziej przemyśle czy transporcie⁹. Niejednokrotnie przebywają oni sezonowo, pracują na czarno, nie posiadają żadnych umów ani zabezpieczenia socjalnego¹⁰. Ich praco-

5 A.W. Mozgowej, *Nieregulirujemaja migracija na jugie Rossiji s 1990 goda kak odna iz glawnych ugroz bezopastnosti regiona*. *Izwestija wuzow. Siewiero-kawkazkij region*, „Obszczestwiennyje Nauki” 2010, nr 5, s. 46.

6 S.A. Popowa, *Osobienosti migracionnych processow w Rossiji i ich wlijanje na kriminalnuju situaciju*, [w:] *Priestupnost', kriminologija, kriminologičeskaja zaszcita*, A.I. Dołgowa (red.), Moskwa 2007, s. 46-47; A.W. Mozgowej, *op. cit.*, s. 46.

7 M.W. Koroliewa, *op. cit.*, s. 926.

8 S.D. Demczuk, *Migracionnaja politika i borba s niezakonnoj i kriminalnoj migraczej*, „Gosudarstwo i Prawo” 2010, nr 8, s. 16.

9 M.W. Koroliewa, *op. cit.*, s. 933.

10 W.G. Łucenko, *Obszczaja charakteristika sowriemiennoj migracionnoj situaciji i jejo wlijanje na priestupnost' inostrancew*, [w:] *Problemy borby s organizowannoj priestupnostju i korrupcziej*. *Sbornik naucznych trudow*, Wypusk 2, A.L. Riepieckaja (red.), Irkuck 2004, s. 142-143.

dawcom nie zależy na zalegalizowaniu ich pobytu, czy nawiązaniu z nimi prawnego stosunku pracy, bo to umożliwi im niepłacenie podatków i wypłacanie niskich wynagrodzeń za pracę. Zatem cudzoziemcy ci często po odebraniu im paszportu stają się niewolnikami pracującymi w urągających warunkach przez wiele godzin dziennie¹¹. Takie sytuacje mogą mieć miejsce, gdyż znaczna część migrantów pracuje w nierejestrowanych firmach. W ten sposób powstaje związek nielegalnej migracji z szarą strefą gospodarki i przestępczością gospodarczą¹². Trzeba zauważyć przy tym, że migracja, zwłaszcza z krajów Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP), ma charakter wachtowy, co oznacza, że przybysze z innych państw pracują w Rosji, ale zarobione w niej pieniądze wywożą do swoich krajów (od 2,5 – 6 mld dolarów), na czym Rosja traci¹³. Natomiast zyskują na tym kraje pochodzenia migrantów, które odnoszą korzyści z migracji do tego kraju. Dzięki pomocy migrantów – członków rodzin następuje poprawa sytuacji materialnej ludności oraz obniżenie poziomu bezrobocia w państwach pochodzenia. Te korzyści mogą być jednak złudne lub krótkoterminowe, gdyż po powrocie do swoich krajów zasilają oni szeregi bezrobotnych lub przestępców¹⁴. Należy podkreślić, że, zwłaszcza w latach 90. środki finansowe zarobione przez migrantów pochodzących z samodzielnych państw powstałych po upadku ZSRR stanowiły znaczną część produktu krajowego brutto tych krajów (np. Armenii, Azerbejdżanu)¹⁵.

Kolejne następstwa mają charakter kryminogeny. Związane jest to z tym, że cudzoziemcy, nie mając środków do życia znajdują się w trudnej sytuacji, stając się grupą podwyższonego ryzyka. Naruszają więc przepisy prawa administracyjnego (nielegalny pobyt), prawa karnego, podatkowego i gospodarczego¹⁶. W ten sposób migracja wykazuje powiązania z różnymi rodzajami przestępczości, a szczególnie z zorganizowaną, bowiem istotną cechą przestępczości cudzoziemców¹⁷ jest jej dobra organizacja. Owe związki mają charakter bezpośredni i pośredni.

11 M.W. Koroliewa, *op. cit.*, s. 933.

12 W.A. Nomokonow, Niekotoryje problemy wzaimoswiazji migracji i priestupnosti, [w:] Problemy borby s organizowannoj priestupnostju i korrupciji. Sbornik naucznych trudow, Wypusk 2, A.L. Riepieckaja (red.), Irkuck 2004, s. 127.

13 G.W. Owczinnikow, Naprawlenija priestupnoj diejatielnosti swiazannyje s niezakonnoj migraczej, [w:] Priestupnost' w izmieniajuszcziemym mirie i problemy optymalizacji borby s niej, A.I. Dołgowa (red.), Moskwa 2006, s. 373.

14 G.B. Antonow-Romanowskij, Priczniny kompleksu priestupnosti migrantów – inostrancew w swietie protiwodiejstwija jej, „Migracjonnoje Prawo” 2009, nr 2, s. 11.

15 A.N. Pozdniakow, *op. cit.*, s. 16.

16 A.N. Sandugiej, O wlijanji migracji grażdanz SNG na priestupnost' w Rossiji, [w:] Aktualnyje problemy i perspektivy juridiczeskoj nauki i prawominitielnoj diejatielnosti w Rossijskoj Federacii, t. 1., Materialy miedzunarodnoj nauczno-prakticzeskoj konferenciji, Moskwa 2006, s. 280.

17 Skalę przestępczości cudzoziemców trudno jest oszacować, podobnie jak wielkość ciemnej liczby przestępstw przeciwko nim. Zob.: S. Morozow, Priestupnost' inostrancew: potencjalnaja i realnaja opastnost', „Ugolownoje” Prawo” 2010, nr 2, s. 120.

Dlatego niektórzy kryminolodzy¹⁸ słusznie uważają, że migracja jest zjawiskiem, które stanowi „tło przestępczości, wpływa na dynamikę poszczególnych przestępstw przeciwko jednostce, w sferze gospodarki, bezpieczeństwa i porządku publicznego, władzy itd., a dowolny jej przejaw może mieć charakter kryminogeny¹⁹”. Powoduje to ukształtowanie się migracji zwanej w Rosji kryminalną/przestępczą. Można ją podzielić na:

- transnarodową, której przejawy stanowią, przede wszystkim: przemyt narkotyków i broni oraz skradzionych samochodów, handel ludźmi, pranie pieniędzy. Uczestniczą w niej obywatele różnych państw, w tym, w szczególności, Wspólnoty Niepodległych Państw. Ustalono, że Azerowie najczęściej popełniają przestępstwa związane z handlem towarami (w tym środkami odurzającymi i podrabianym alkoholem), Gruzini dokonują kradzieży, Czeczeni, którzy zaczęli od rekietu, współcześnie popełniają, przede wszystkim, przestępstwa gospodarcze oraz uczestniczą w nielegalnym obrocie bronią, a Kazachowie – w kradzieżach samochodów. Rozwija się też przestępcza współpraca międzynarodowa. Uczestniczą w niej: Azerowie, Rosjanie, Ormianie (przy produkcji i handlu podrabianym alkoholem), Rosjanie, Ormianie, Gruzini (przy organizacji prostytutki) oraz Rosjanie, Kazachowie, Gruzini, Azerowie (przy przestępstwach gospodarczych)²⁰.
- etniczną obejmującą działalność etnicznych grup przestępczych. Chodzi o działalność: grup chińskich i wietnamskich (gł. Kraj Przymorski, Obląsti Irkucka i Czelabińska) zajmujących się produkcją podrabianych towarów, przemytem efedryny, flory i fauny, organizacją nielegalnej migracji do Rosji i Europy; grup afgańskich (Moskwa i Sankt Petersburg) konfekcjonujących heroinę oraz grup nigeryjskich rozprowadzających heroinę i kokainę (poprzez Rosję do Europy i USA)²¹. Przestępcy etniczni biorą też udział w nielegalnym obrocie innymi narkotykami, bronią, siłą roboczą, obrocie fałszywymi dokumentami oraz przemytem²². Struktury te to „zorganizowane przestępcze grupy lub przestępcze ugrupowania, na czele których stoją liderzy i ich bliskie otoczenie jednej narodowości”²³. Cechuje je hierarchia,

18 A.B. Sacharow, [w:] I.W. Nikitenko, *Kriminologičeskaja charakteristika migracionnoj priestupnosti w prigranicznych teritorijach Dalniewostocznowo federalnowo okruga Rossiji*, „Wiestnik Moskowskogo Uniwersitieta MWD Rossiji” 2009, nr 5, s. 136.

19 N.D. Nieczewina, [w:] I.W. Nikitenko, *Kriminologičeskaja charakteristika migracionnoj priestupnosti w prigranicznych teritorijach Dalniewostocznowo federalnowo okruga Rossiji*, „Wiestnik Moskowskogo Uniwersitieta MWD Rossiji” 2009, nr 5, s. 136.

20 A.N. Pozdniakow, *op. cit.*, s. 21; M.P. Kliejmenow, *Kriminalnaja migracija i etniczeskaja organizowanaja priestupnost’*, [w:] *Niezakonnaja migracija: prawowyje i kriminologičeskije problemy*. Sbornik matieriałow nauczno-praktičeskoj konferenciji (Omsk, 16. II. 2007 r.), Omsk 2007, s. 49.

21 A.N. Sucharienko, *Priestupnost’ inostrannyh grażdian w Rossiji: sostojanje i tendenciji* [w:] *Priestupnost’ w raznyh jejo projawljenjach i organizowanaja priestupnost’*, A.I. Dolgowa (red.), Moskwa 2004, s. 14-15.

22 M.W. Koroliewa, *op. cit.*, s. 934.

23 G.M. Gieworgjan, *Etničnyje priestupnyje formirowanija kak tip organizowanooj priestupnosti*, „Trudy filiala Moskowskoj Gosudarstwiennoj Juridičeskoj Akademii w gorodie Kirowie” 2001, nr 5, s. 74.

wyraźnie określony zarząd, surowa dyscyplina, system ochrony, stałe źródła osiągnięcia nielegalnych dochodów²⁴. W praktyce są one elementem przestępczości zorganizowanej o charakterze międzynarodowym²⁵. Cechuje je znaczna mobilność na tle innych grup. Mogą one realizować konkretne przestępcze zamierzenia²⁶.

Zagrożenia wynikające z działalności cudzoziemskich grup stanowią: nawiązywanie kontaktów przestępczych z międzynarodowymi grupami przestępczymi oraz wywóz środków zdobytych nielegalną drogą do ojczyzn²⁷. Rozwojowi międzynarodowych powiązań rosyjskich grup przestępczych sprzyjają: społeczno-ekonomiczna niestabilność w krajach WNP, rozkwit stosunków międzynarodowych z państwami WNP wobec przezroczystych granic państwowych i celnych, skorumpowanego aparatu państwowego, mankamentów ustawodawstwa²⁸.

Migracja ma też następstwa polityczne, a dokładniej – może prowadzić do politycznej destabilizacji Rosji. Wywołać ją może fakt powstawania i funkcjonowania w tym kraju przestępczych, terrorystycznych i ekstremistycznych oraz nacjonalistycznych organizacji o podłożu etnicznym, których uczestnikami są w znacznej mierze migranci²⁹. Polityczny wymiar ma także korumpowanie funkcjonariuszy organów ochrony porządku publicznego przez nielegalnych migrantów i organizatorów procederu³⁰.

Podsumowując, negatywne następstwa migracji wobec państwa stanowią³¹:

- napływ taniej, często niskokwalifikowanej siły roboczej. Rosja traci, gdy wyjeżdżają z niej wykształceni za państwowe pieniądze ludzie, a przyjeżdżają do niej niejednokrotnie ludzie o niższych kwalifikacjach³²;
- niekorzystne zmiany na rynku pracy, wzrost bezrobocia;
- straty dla regionalnych rynków i gospodarczego potencjału rynku pracy;
- wzrost szarej strefy gospodarki i rozwoju korupcji;
- odpływ kapitału z Rosji;

24 W. Sobolnikow, *Migracjonnaja priestupnost' i jejo priedupriezdienije*, „Zakonnost” 2005, nr 8, s. 39.

25 M.W. Koroliewa, *op. cit.*, s. 934.

26 J.A. Kaszuba, *O swiazi niezakonnnoj migracji s priestupnostju*, [w:] *Priestupnost' w raznych jejo projawlennjach i organizowanaja priestupnost'*, A.I. Dolgowa (red.), Moskwa 2004, s. 187.

27 J. Matwiejewa, *Priestupnost' migrantów i jejo priedupriezdienije*, [w:] *Problemy sowremiennowo prawa*, M.A. Bagmiet, W.W. Denisowicz, J.W. Dubinskaja, J.S. Łaptijew, D.S. Sztol (red.), Czelabinsk 2007, s. 313.

28 A.N. Sucharienko, *Protiwodiejstwije transnacionalnoj organizowannoj priestupnosti w Rossiji: sostojanje i problemy*, „Sliedowatiel” 2006, nr 9, s. 51.

29 A.N. Pozdniakow, *op. cit.*, s. 16.

30 E.B. Magomiedow, *op. cit.*, s. 57.

31 O.D. Kalasznikow, *Niezakonnaja migracja i organizowanaja priestupnost': wzaimoswiaz' i wzaimozawisimost'*, „Sliedowatiel” 2006, nr 6, s. 58; A.W. Mozgowoj, *op. cit.*, s. 44-45; A.N. Sucharienko, *Niezakonnaja migracja kak ugroza nacionalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federacji* [w:] *Niezakonnaja migracja: prawowyje i kriminalnyje problemy*. Sbornik materialow nauczno-praktičeskoj konferenciji, Omsk, 16 II 2007 r., Omsk 2007, s. 61; J.A. Kaszuba, *op. cit.*, s. 187.

32 A.W. Mozgowoj, *op. cit.*, s. 45-46.

- napływ brudnych pieniędzy;
- znaczne koszty utrzymania nielegalnych migrantów i koszty ich deportacji ponoszone przez państwo;
- zmiany demograficzne społeczeństwa, wywoływanie konfliktów między miejscowymi a przyjezdnymi, poczucie marginalizacji przez miejscowych;
- rozprzestrzenianie chorób z powodu zajmowania się przez szereg nielegalnych migrantów gastronomią, handlem żywnością bez badań lekarskich;
- przenikanie agentów obcych służb specjalnych w organy państwowe;
- zakładanie grup przestępczych o podłożu etnicznym włączających się w międzynarodową przestępczość zorganizowaną.

Przechodząc do omawiania zagrożeń ze strony nielegalnej migracji wobec społeczeństwa, należy stwierdzić, że zjawisko to powoduje przede wszystkim zmiany o charakterze demograficznym na terenie zasiedlanym przez migrantów³³. Owe zmiany w strukturze społeczeństwa przyczyniają się często do narastania konfliktów na tle etnicznym³⁴. Sytuacja staje się jeszcze bardziej złożona, gdy uwidaczniają się problemy ekonomiczne państwa i jego obywateli. Powodują one w społeczeństwie niezadowolenie, co w sytuacji zaostrzającej się złożonej sytuacji kryzysowej przekształca się w narodowościowy sprzeciw wobec cudzoziemców³⁵. Prowadzi to do obwiniania ich o te problemy. Ponadto Rosjanie szczególnie zaniepokojeni są z powodu tworzenia się enklaw etnicznych. Wśród nich największe stanowią: azerskie, ormiańskie, gruzińskie (tzw. bliższa zagranica) oraz chińskie, wietnamskie, koreańskie, afgańskie (tzw. dalsza zagranica). Funkcjonują one głównie w regionie moskiewskim, petersburskim, swierdłowskim, czelabińskim, irkuckim, w Kraju Przymorskim i Stawropolskim³⁶. Ich powstawanie jest wynikiem łączenia się migrantów będących w trudnej sytuacji, które prowadzi do zakładania wspólnot, diaspor, do tworzenia swojej subkultury, która może stanowić rezerwy przestępczości cudzoziemców³⁷. Ponieważ Rosję zamieszkuje ponad 150 narodowości, to ten wieloetniczny skład determinuje też pewien poziom przestępczości, który wykazuje związek z migracją³⁸. Dlatego ich występowanie powoduje u rdzennych mieszkańców poczucie osaczenia i zagrożenia ze strony cudzoziemców. Rosjanie obawiają się przekształcenia ich w struktury przestępcze oraz zideologizowania i upolitycznienia działalności³⁹.

33 Np. w Kraju Stawropolskim na 10 rodzimych mieszkańców przypada 3-4 migrantów z krajów Zakaukazia, Centralnej Azji, republik północnego Kaukazu. Zob.: A.W. Mozgowej, *op. cit.*, s. 47.

34 M.A. Magerramow, *Wlijanje migracionnyh processow na priestupnost', „Cziornyje dyry” w Rossijskom Zakonodatielstwie” 2007, nr 6, s. 230.*

35 S.A. Popowa, *op. cit.*, s. 48.

36 W.A. Nomokonow, *op. cit.*, 127.

37 A.N. Sandugiej, *op. cit.*, s. 280.

38 A.N. Pozdniakow, *op. cit.*, s. 17.

39 S.D. Demczuk, *op. cit.*, s. 17.

W tym miejscu rozważań należy zwrócić uwagę na pewną kwestię. Otóż, władze i społeczeństwo rosyjskie muszą uświadomić sobie, że procesy migracji będą następować jeszcze długo, jeśli nie zawsze. Są też potrzebne Rosji w sytuacji niżu demograficznego, spadku liczby ludności, a więc siły roboczej⁴⁰. Jednakże Rosja powinna zastanowić się, jakich migrantów potrzebuje i z których krajów. Ważne, by kulturowo, religijnie, mentalnie nie byli odlegli od rosyjskiej kultury. W innym wypadku spowoduje to napięcia i konflikty. Ważne, by te społeczności nie były hermetyczne, bo rodzi to niechęć, podejrzenie, niepokój i niepewność o intencje⁴¹.

Należy podkreślić też, że współczesna nielegalna migracja jest, w pewnym zakresie, czynnikiem kryminalizującym rosyjskie społeczeństwo. Stanowi ona złożony mechanizm dysponujący odpowiednią infrastrukturą. Uczestniczą w nim nie tylko grupy przestępcze, funkcjonariusze organów państwowych, ale także mieszkańcy przygranicznych terenów. Wszyscy oni „obsługują” cudzoziemców przerzucanych przez granicę, zapewniając im lokum po jej przekroczeniu czy legalizując ich dokumenty dotyczące pobytu⁴². W Rosji powstają firmy zajmujące się udzielaniem pomocy cudzoziemcom chcącym wjechać do kraju. Organizują one dokumenty z nieprawdziwym celem wjazdu (na wizę turystyczną lub związaną z pracą), a następnie przygotowują dokumenty do wjazdu na obszar państwa trzeciego⁴³.

***

W podsumowaniu należy podeprzeć się wywodami W.I. Dżatłowa⁴⁴, według którego masowe przyjmowanie migrantów przez państwo świadczy o braku kontroli tego procesu. Z kolei wykorzystywanie taniej cudzoziemskiej siły roboczej opłaca się tylko pracodawcom i to tylko tym, którzy zatrudniają na czarno, nie uiszczają podatków, na czym z kolei traci państwo. Zyskują natomiast cudzoziemcy, którzy nielegalnie wywożą zarobiony w Rosji kapitał, dokonując niezgodnych z prawem operacji finansowych, wykorzystując do tego firmy krzaki itd. Ponadto na szeroką skalę korumpowany jest aparat państwowy. Wraz z napływem migrantów następuje napływ przestępców oraz rozwój przestępczości transgranicznej, gdyż migranci w trudnej sytuacji stanowią rezerwy przestępczości zorganizowanej. Rozwój zjawiska sprzyja z kolei powstawaniu klimatu migrantofobii, a w jego ramach tworzeniu stereotypów, zwłaszcza dla obywateli krajów kaukaskich – jako przestępców.

40 W.I. Dżatłow, Wnieszniye migracji i „nowyje diaspyry” w sowriemiennoj Rossiji: kriminalnyj aspekt, [w:] A.L. Riepieckaja (red.), Problemy borby s organizowannoj priestupnostju i korupcijej. Sbornik naucznych trudow, Wypusk 2, Irkuck 2004, s. 117.

41 A.W. Mozgowoj, *op. cit.*, s. 47-48.

42 A.N. Sucharienko, Niezakonnaja migracija..., s. 60.

43 I.W. Nikitienko, Kriminologiceszkaja charakteristika migracjonnoj priestupnosti w prigranicznych teritoriach Dalniewostoczno federalnowo okruga Rossiji, „Wiestnik Moskowskowo Uniwersitieta MWD Rossiji” 2009, nr 5, s. 138.

44 W.I. Dżatłow, *op. cit.*, s. 121-123.

Konstatując, współczesne następstwa nielegalnej migracji do Rosji to problemy ilościowe (wzrost liczby, często niechcianych, cudzoziemców) i jakościowe (naruszenia przez przybyszów sfery gospodarczej państwa oraz podważenia poczucia bezpieczeństwa obywateli). Szczególnie widoczne są w dobie kryzysu gospodarczego. Charakter omawianego zjawiska ma w sobie ogromny potencjał przestępczy. Dlatego państwo nie może takiej sytuacji lekceważyć i musi podjąć odpowiednie organizacyjno-prawne przedsięwzięcia zmierzające do ograniczenia skali nielegalnej migracji i jej skutków.